

B-103/19/2000

BONAPOLY NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG	
Budapest	
Keltés ideje: 2000 FEBR 17	Mellékletok
Wélték: 565/2000	
Bőve: M.	

17

TROGLONAUTA
BARLANGKUTATÓ EGYESÜLET
KUTATÁSI JELENTÉS
1999

A Buda-barlang kutatásában nyújtott segítségért ezúton mondunk köszönetet:

- Horogh Lászlónak és Horogh Lászlónénak – kiknek ingatlan tulajdonán nyílik a barlang – akik mindenféle tekintetben messzemenően támogatták kutatásunkat,
- Szabó Zoltánnak és a Pizolit Barlangkutató Egyesület tagjainak az éveleji térképezésért,
- Brada Róbert, Kocsis Ákos és Ézsiás György barlangászoknak, a kutatás legaktívabb résztvevőinek,
- mindenkinek, aki kétkezi munkájával részt vett a feltáró kutatáson:

Brada Róbert
Kocsis Ákos
Ézsiás György
Dányi László
Dankó János
Burst Marcell
Csomor Miklós

Kontra Tamás
Seres Anikó
Szabó Zoltán
Szendrői Zsolt
Udvarhelyi Gergely
Varsányi Zoltán
Vass Szilvia

Juhász Imre
Lukácsi Emőke
Mátyás Zalán
Szabó Ágnes
Koncz(1) Péter
Ébend Csaba
Kertai József

A Naszályi-víznyelőbarlang kutatásában nyújtott segítségért ezúton mondunk köszönetet:

- a Naszály Barlangkutató Csoportnak és Antal József barlangásznak a készséges közreműködésért,
- az UTTE Szabó József Barlangkutató Szakosztálynak és Hegedűs András barlangásznak a kürtömászásban nyújtott segítségért,
- a kutatásban és a fix kötélpályák kiépítésében legaktívabban résztvevőknek: Brada Róbert, Burst Marcell és Csomor Miklós barlangászoknak.
- munkájukkal segítették még a kutatást:

Csordás Edina
Ébend Csaba
Ézsiás György
Farkashalmi Balázs
Sziklai Péter

Szilágyi Nóra
Páli András
Mants Richárd
Trubó Béla

Kutatási eredményeinket az **Újpesti Önkormányzat Civil Alapjának** és a **Karszt és Barlang Alapítvány**nak a jelentős anyagi támogatásával értük el.

Írta: Ézsiás György

Tartalom:

A Buda-barlang feltáró kutatása

	oldal
Előzmények	1
A barlang neve	1
A barlang koordinátái, kataszteri száma, megközelítése	1
Kutatás	1
Kutatás célja	1
Mekkora kiterjedésű barlangrendszer felfedezése várható?	1
Térképezés	1
A kutatás menete, tapasztalataink	1
Bontás	1
A barlang struktúrája	2
Közetek	2
Ásványok, képződmények, alakzatok	2
Kitöltések	2
Paleontológiai leletek	2
Klíma (levegő, légmozgás, hőmérséklet)	3
Hidrológia	3
Tektonika	4
Szpeleogenetika	4
A barlang állapota és védelme, kiépítés	4
Összefoglalás	4

A Naszályi-víznyelőbarlang feltáró kutatása

Előzmények	5
Kutatás	5
Térképezés	5
Kiépítés	6
Szpeleogenetika	6
Összefoglalás	17
Csoportélet	17

A Buda-barlang feltáró kutatása

Előzmények

Ez a kutatási jelentésünk az előző évi szerves folytatása. Ezért az ott leírtakat csak akkor ismételjük, ha az érthetőség megkívánja. **A barlangot a BTI-512/2/92., BTI-1994/3/1996, TVH-30/1997.J-27-2/1997., DINPI2162/2/1998. számú engedélyek alapján kutatjuk.**

A barlang neve

Buda-barlang

A barlang koordinátái, kataszteri száma, megközelítése

(Lásd, előző jelentések)

A barlang **Btszf. 291m**-en nyílik.

Kataszteri körzetszám: **4762**

Kutatás

A kutatás célja

- a) A **Here-hasadék** ÉK-i, felső végén levő kis akna és az alján nyíló kuszoda, valamint a Here-hasadék alsó, DNy-i végének bontásával bejutni a *220 illetve 200m-es fő karsztosodási szintre (Pál-völgyi-barlang legfelső szintje)*, illetve mélyebbre bejutni.
- b) A vertikális **16.emelet** keresztörésének a kivésésével az úgynevezett *ferenc-hegyi karsztosodási főszinten* feltételezett kiterjedt üregrendszerbe bejutni.

Mekkora kiterjedésű barlangrendszer felfedezése várható?

Eddigi kutatási eredményeink, a hegység geológiai faciese, valamint a környéken található nagy barlangok (Pál-völgyi-barlang széle 750m-re, Ferenc-hegyi-barlang széle 1000m-re van horizontálisan) léte predesztinál egy hasonló volumenű és kvalitású, alattunk a mélyben húzódó, sok km-es barlangrendszert.

Térképezés

Mivel ebben az évben a feltárás mértéke nem volt nagy, így térképezést nem végeztünk.

A kutatás menete és tapasztalataink

Bontás

Év elején egy műszak alatt meggyőződhattünk róla, hogy a Here-hasadék felső, ÉK-i végponti kis aknájának aljából induló 10m-es kuszoda reménytelenül sok munkát ad, a kitermelendő

agyagot nem tudjuk sehova elhelyezni. Ezért a kiásott kuszoda visszatemetése mellett döntöttünk. A végponti akna mélyítése lett új feladatunk. Az innen kitermelt anyagot a kuszodába helyezzük el. Ez a pont, bár kisebb keresztörések találkozásánál van, biztatóan sok kis üreget tartalmazott eddig is, a kitöltés laza szerkezetű. A kitermelt törmelék a kuszodán kívül, még az akna feletti, szűk hasadékkürtőben is el tudjuk helyezni, műanyagzsákokban. Mivel az előző év is agyagásással telt, ezt megújírnánk, egy időre másik biztató munkahelyen kezdtünk el dolgozni a barlangban.

A lejárati aknasor -42m-énél nyíló 16.emeleti keresztörés évek óta halogatott vésését kezdtük el. Az alsó kuszodák kibontása, feltárása előtt, ezen az arasznyi széles, az erősen ovális keresztzelvényű akna sarkában levő, 2m magas hasadékon közlekedett a levegő. Gyakran rendkívül erős behúzó huzat volt itt telente, de a régi nyári időszakokban is meg lehetett fagyni a hűvös kifújó huzatban, ha az ember keveset mozgott az munka közben. Jelenleg valóságos kőbányát nyitottunk a hasadék helyén. A hasadékot 2m belmélységig 0,5-0,7m szélesre és 1m-rel mélyebbre véstük. Most már látszik, hogy lefelé kell haladnunk a véséssel. A térképezés alapján készített tektonikai munkatérkép szerint még maximum 3-5m-rel előbbre kell haladnunk és lefelé még kb. 3m-t. Itt található a barlang több fő tektonikai törése, remélhetőleg jelentős üregesedést okozva.

A munkálatokat évvégéig végeztük itt és jövőre is ezt folytatjuk. A vésés, az újabban elterjedt Hilti-patronos módszerrel, igen hatékonyan haladt, tekintettel, hogy a kis lyukak fúrásához rendelkezésünkre áll a hálózati 220V. Végül, a valamikor egy ember számára is szűk sarokban most már egyszerre többen is dolgozhatunk, munkánk során oly tágas lett a hely. A kitermelt követ az eddigi deponáló helyeken helyezzük el.

A barlang struktúrája

Kőzetek

Még mindig az **eocén korú nummulitiszes-discocyclinás mészkőben** vagyunk.

Ásványok, képződmények, alakzatok

Egyetlen érdekességet tapasztaltunk munkánk során. A kivésett keresztörésben kalcittelér helyezkedik el, részben visszaoldva.

Más, újabb barlangi képződmények, barlangi makroformák, alakzatok nem kerültek elő ebben a szűk esztendőben.

Kitöltések

Ez évi bontásainkon csak a már eddig megismert, illetve a fentebb leírt kitöltéseket figyeltük meg.

Paleontológiai leletek

Az alsó bontásunkon, az eddigi felső-eocén korú, illetve annak alsó részére jellemző paleofauna fosszilia tömeg volt tapasztalható ebben az évben is, melyről az előző években már beszámoltunk.

Klíma (levegő, légmozgás, hőmérséklet)

Ebben az évben is az elmúlt időszak feltárásai során kialakult légáramlási dinamizmust tapasztaltuk.

Klimatológiai táblázat

dátum	hőmérséklet °C				huzat		megjegyzés	
	felszín átlag	-44m 16.emelet		-66m Közép		iránya		nagysága
		munka előtt 9h	munka után 17h	munka előtt 9h	munka után 17h			
01.09.	-	-	-	-	-	-	-	
04.10.	-	+8,9	+8,9	+8,9	+8,9	be	x	-
04.25.	-	+9,1	+9,1	+9,1	+9,1	be	X	-
05.08.	+15	-	-	-	-	be	X	-
06.05.	+25	-	-	-	-	ki	xxx	1.
06.19.	+25	+10,6	+10,6	-	-	ki	xxxxx	2.
09.26.	+22	-	-	9,2	-	pulzál	xxxxx	-
10.02.	+18	-	-	-	-	pulzál	X	3.
10.30.	+18	-	-	-	-	pulzál	x	-
11.06.	-	-	-	-	-	pulzál	x	-
12.04.	+4	-	-	-	-	be	XX	-
12.18.	-	-	-	-	-	be	XXX	-

X=1m/s

X=0,1m/s

Megjegyzések:

1. A huzat megfordult.
2. A huzat pulzál.
3. A huzat erősen oda-vissza pulzál az erős szél miatt.

Érdekes tapasztalat volt a nyári huzat nagyfokú irányingadozása. Igazából sosem volt jellemző kifújása a barlangnak, oda-vissza ingázott a légáram egész nyáron, bár megjegyzendő, hogy a barlang nedves volt a mélyből jövő levegőtől.

Hidrológia

Szenilis, fosszilis hidrotermális barlangunkban a tartós, erősebb légáramlási viszonyok miatt már a néhány csepegési pontunk is lényegében kiszáradt. Régi vízjárások nyomait több helyen is felfedezhetjük, még az aktív hidrotermális tevékenységek, valamint az azt követő időszakokból. Lásd, előző jelentések.

Tektonika

Tektonikai érdekesség, hogy a 16.emelet keresztörése, ugyanúgy, mint a 16.emelet aknája, kalcittelér. Különbség csupán annyi, hogy amíg a 16.emelet kalcittelérje nagyméretű, belül üreges(ez a barlang ezen a helyen), addig a keresztörésben vékony, kb. 10cm-es a kalcittelér vastagsága, és nem is mindenütt figyelhető meg. A két telér a keresztörésük környékén részben, vagy teljesen visszaoldódott. Ez is a hely kiemelt jelentőségét mutatja a feltárás szempontjából.

Szepeogenetika

Szintén érdekes megfigyelés, a Here-hasadéknak és a 10-15m-rel fentebbi folytatásának, a 16.emelet keresztörésének szerkezeti sajátossága. Míg a Here-hasadék lent fejletlen kovatelér mentén keletkezett, addig fent a keresztörés kalcittelér mentén. Régóta vita tárgyát képezi, hogy mi volt előbb a posztvulkáni hidrotermális tevékenység során; a kalcittelérképződés, vagy a kovatelérképződés. Lehetséges, hogy a lentebbi magasabb hőmérsékletű és nyomású hidrotermák képezték a kovateléreket és felszállva a tektonikus repedések mentén, ezáltal csökkent nyomással és kihűlve, kalcitteléreket alkottak? Tehát lehet, hogy nincs lényeges időbeli elkülönülés a két szepeogenetikus képződménytípus keletkezése között?

A barlang állapota és védelme

(Lásd, előző évek jelentései.) A barlangban a munka során keletkezett bármilyen hulladékot munkánk végétével kiszállítunk. A barlangban a Duna-Ipoly Nemzeti Park határozata értelmében tilos a karbidlámpa használata.

Összefoglalás

Ez évben csak 12 napot dolgoztunk a Buda-barlang kutatásán. Barlangunk kiterjedésének statisztikai adatai nem változtak, mert amennyit kiástunk az egyik helyen, annyit betömtünk máshol. Ebben az évben, kerekítve 400 órát dolgoztunk. Átlag, naponta 4fő vett részt a munkákban.

A Here-hasadék alsó és felső végpontjai, valamint a 16.emelet keresztörésének vésése a feltárás szempontjából biztatóan alakulnak.

A Naszályi-víznyelőbarlang feltáró kutatása

Előzmények

Lásd, tavalyi jelentés.

Egyesületünk 1995 óta vendégmunkásként bejáratlan, felfedezetlen, kimászatlan kürtöket tár fel a Naszályi-víznyelőbarlangban, a **Naszály Barlangkutató Csoporttal** együttműködve. A kürtömászásokat nem várt jelentős siker koronázta, az ez idáig felfedezett javarészt tágas járatok hossza eléri a kb. 100m-t. 1997-ben elkezdtük a felfedezett barlangrészek professzionális, fix, franciatechnikás kötélpályákkal, nagy teherbírású korrózióálló köztésekkel való kiépítését. Ez évben lassan elérkeztünk a felfedezett részek kiépítésének befejezéséhez, ezért a további kürtömászásokat is elkezdtük. Kutatásunkat a **BTI-398/2/1996.** és a **DINPI2086/4/1998.** számú engedélye alapján végezzük.

A kutatási engedélyben meghatározott kutatásvezető Ézsiás György, azonban itt csak a kürtők feltárásáról lesz szó. A többi naszályi kutatásról a Naszály Barlangkutató Csoport (Antal József) számol be éves jelentésében.

Kutatás

Ez évi egyetlen kutatótáborunk alkalmával a Succubus-kürtő teteje lett kimászva (Hegedűs András, Szilágyi Nóra, Mants Richárd). Az oldalra és felfelé elkanyarodó kürtő 5m után elszűkül és záródik. Itt továbbjutás nem lehetséges. A kürtő tetejének másik irányába, a némi omladékos felmászással megközelíthető, lapos Succubusok-öröme-fülke található. Itt három irányba elágazó kuszodakezdeményeket vizsgáltuk meg. A három kuszoda közül a középső és a bal oldali jól bontható, de továbbjutásra sok remény nincs. A harmadik, kb. É-i irányú kis folyosó igen közel lehet a felszínhez. Felülről bezúdult omladék tölti ki a szépen oldott kis járatot és jól érezhető, friss huzat van itt, ellentétben a közeli helyekkel. A vázlattérkép szerint a bejáratí töbör fenekéközepe alatt vagyunk néhány méterrel. Összesen kb. 20m új részt találtunk a Succubus-kürtőben.

Felmerült annak az ötlete, hogy a barlang bejáratí aknájának aljából a töbör feneké alá kellene bontani, abból a célból, hogy a Succubusok-öröme-fülke kis járatába jussunk. Ezzel az új kis bontott szakasszal ki tudnánk kerülni az igen veszélyes Ördögmalmot, sőt a barlang bejárása is jóval könnyebbé válna, bár már némi kötéltechnikával lehetne csak lejutni.

Befejeztük a Timi-akna kiépítését is. Most már csak a Succubus-kürtő néhány kis részét kell kiépíteni.

Elkezdtük a Viktória-terem mennyezetének kimászását. A 15m magasba könnyen könnyedén fel lehetett jutni (Hegedűs András), azonban a mennyezeti nyílás tele van omladékkal, bemászni veszélyes. A kötélpálya odébszerelésével a bejutás lehetséges, némi kőomlasztás után.

Jövő évre maradt a maradék kiépítések elvégzése és régi álmunk, a 100m mélyen levő *Viktória-terem* mennyezetének kimászásának folytatása (ahol még akármi is lehet).

Ebben az évben csak egy kutatótábort tartottunk, mely 2 munkanapot jelent. A barlang feltáratlanságára jellemző, hogy ezzel a kevés kutatással is találtunk új részeket.

Térképezés

A térképvázlatok néhány iránymérésen, kötélhosszak ismeretén, illetve néhány

hosszmérésen, valamint saccoláson alapulnak. Vázlattérképeinkre a kötélpályákat rajzoltuk fel, tájékoztató jelleggel (lásd tavalyi jelentés). A barlang új, kürtös részének, a **Kürtös-ágnak** pontos térképét a Troglonauta Barlangkutató Egyesület és a Naszály Barlangkutató Csoport, **Szabó Zoltán (Pizolit Barlangkutató Egyesület)** közreműködésével elkészítette az évvégére, a **Barlangtani Intézet felkérésére**. A Kürtös-ág hossza 500m, relatív magassága 140m, kerekítve. A térkép az Intézetben tekinthető meg.

Kiépítés

Lásd, a tavalyi jelentést.

A barlangban jelenleg 90db korrózióálló, nagy szakítószilárdságú köztes van beépítve (ragasztással), 90db karabinerrel és (kerekítve) 700m kötéllal. Ez, a csomókat, hurkokat leszámítva kb. 650m kötélpályát jelent. Kis hazánk egyik legkötéltechnikásabb barlangjára utal ez a pályamennyiség. Azonban ennélkül nem lennének járhatók az általában felfelé vakon végződő nagy kürtők és a további kutatásokat sem tudnánk elvégezni a pályák nélkül.

A nagyértékű kiépítés nem készülhetett volna el a Karszt és Barlang Alapítvány és az Újpesti Önkormányzat Civil Alap jelentős anyagi támogatása nélkül.

Szpeleogenetika

A Naszályi-víznyelőbarlang leírása

A barlang adatai

neve:	Naszályi-víznyelőbarlang
szinonim neve:	Színlő-barlang,
kataszteri száma:	5221/1
helye:	Cserhát
hegységen belüli helye:	Naszály-tető; a hegy nyugati szárnyának fennsíkján, észak felé lejtő, jelentős kiterjedésű geológiai depressziójában,
közigazgatási terület:	Vác
környező települések:	Verőcsmaros, Katalinpuszta, Szendehely, Nőtincs, Ósagárd, Keszeg, Kosd, Vác,
bejáratának tengerszintfeletti magassága:	kb. 490m tszfm.
hossza:	kb. 2000m
mélysége:	-171m
horizontális kiterjedése:	kb. 150m

A barlang földrajzi elhelyezkedése

Az *Északi-Kárpátok* legdélibb vonulata a hazánk területén levő, viszonylag kis kiterjedésű és magasságú *Északi-Középhegység*. Ezen belül tekintélyes területet foglal el nyugati részében a **Cserhát** alacsonyabb dombvonulata. A Cserhát geológiai szerkezete igen összetett,

valójában egyik kőzetfajta, vagy geológiai éra hatása sincs uralkodó többségben. Az oligocén, miocén, vagy akár jóval fiatalabb vulkáni kibúvások, tufatakarók, andezit telérek mellett más kőzetek is bőven találhatóak. Eocén nummulitiszes mészkő, oligocén hárshegyi homokkő és fiatalabb márga, homok, agyag üledékek borítják a hegységet. Tájéképileg a triász karbonátos kőzetekből álló kisebb-nagyobb hegyrögei a meghatározóak. Ilyenek a hegység nyugati részén, *Csővár*, *Nézsza*, *Romhány* környéki hegyek, melyek üregeiben még posztvulkanikus tevékenység (mélységi gázfeláramlás) is tapasztalható. Legnagyobb triász rög a **Naszály**, a hegység délnyugati szélén. A Cserhát lényegében nemkarsztos terület, ezért nagyobb barlangokat sem fedeztek fel a közelmúlt kutatásai előtt. A jelenlegi egyre intenzívebb kutatások következményeként jelentős nagyságú és egyre nagyobb számú nemkarsztos üreg felfedezéséről szólnak a barlangkutató csoportok tudományos jelentései.

Azonban ezeknél az üregeknél jelentősebbek a Cserhát nemkarsztos területéből kibukkanó mészkőhegyekben található barlangok. A legnagyobb, nem is kiemelkedő, hanem látványában is impozánsan felmagasló mészkővonulat, a **Naszály-tető**. Neve is erre utal: *Nagyszál*. A Cserhát délnyugati sarkán helyezkedik el, a *Börzsöny* közvetlen szomszédságában, a Duna nagy ívű kanyarának bal partján, csúcsa 652m tszfm.-ú, egyben ez a Cserhát legmagasabb pontja is.

Talán csak a helybeliek és az idejáró turisták tudják, hogy az ország egyik legszebb panorámája látható a magas hegyoldalakból és a hegytetőn felállított, úgynevezett háromszögelési pont 20m-es betonmérőtornyából, mely nem hivatalosan, kilátótoronyul is szolgál. A nagykiterjedésű hegy nyugat-kelet irányban húzódik kb. 10km hosszan és három főrésze tagolható. Két főrésze a keleti és nyugati gerince, szárnya, melyek tetejükön fennsíkot is alkotnak. Harmadik főrésze a központi, meredek, felmagasodó csúcs, tetején az említett toronnyal. A hegy északi és déli oldala meredek letörésekkel tart a mélybe. A déli oldal a hegy magasabb részéig is felérő agyagos, hegylábi dombországban folytatódik, egészen lent *Vác* városa terül el a *Duna-parton*. A déli oldal felső részén levő **Kőporos** nevű helyről, fennsíkperemről, vagy a toronyból festői látvány tárul elénk. Lent a *Duna* és a *Szentendrei-Duna* ezüst szalagja kanyarog, közöttük zöld bársonyként, kis falukkal tarkítva a *Szentendrei-sziget* húzódik. Közvetlenül előttünk *Vác* jelentős területű városa látszik. Távolban a többi település és végül délen *Budapest* körvonalai bontakoznak ki a *Budai-hegység* domborzatának kontúrjaival. Szemben, a Duna másik oldalán, a faluk szinte összenőtt vonulata felett a *Visegrádi-hegység* zöld hegyei sorakoznak, a nyugatról kanyarodva előtűnő Duna felett a *visegrádi Vár* áll őrt. Az északi hegyoldal meredeken, egyenesen a **Lósi-patak-völgyébe** tart le. A hegy északi oldalából, vagy a toronyból a Cserhát vonulataiban, falvaiban, a Börzsöny hatalmas hegytömegében gyönyörködhetünk. Jó időben nemcsak a *Mátra* kéklő hegyeit, de a *Magas-Tátra* havas-sziklás csúcsait is láthatjuk.

A Naszály-tető erdői viszonylag bolygatatlanok, jelenleg helyi területi védelem alatt állnak, bár szépségük és nagyságuk miatt már rég természetvédelmi területté kellett volna válniuk. A ritka cserfák mellett sok a kocsánytalan tölgy, a molyhos tölgy, a húsos som. Előfordul gyertyán, juhar, szil és hárs is. Az aljnövényzet dús, mert az ilyen típusú erdő lombkoronája sok fényt bocsát át. Ennek köszönhetően tavasztól-őszig gyakran virágszőnyeg borítja az erdei talajt. Állatvilága is említésre méltó a helynek. Ritkábban szarvasokat, őzeket látni, viszont sok a vaddisznó és a mindenféle rágcsáló. Ragadozómadarak köröznek rendszeresen, a magaslatok fölött vadászva. Rovarvilága dús, az Északi-Középhegységre jellemző.

Erre a csodálatos tájra azonban már rányomta bélyegét a "civilizáció". Barbár sebként, messziről látható óriás csonkolásként látszik a hegy nyugati szárnyának déli oldalában a **Duna-Dráva Cementművek** hatalmas mészkőbánya. A több kilométer hosszú és 100-200m magas, többszintes, többudvaros kőbánya még Budapestről, 40km-ről nézve is jókora fehér sebként éktelenkedik a zöld hegyoldalon.

A már kevésbé művelt, részben rehabilitált kőbánya egyetlen hasznaként, a bányaudvarokban járva, megtekinthetjük a hegy feltárult belső szerkezetét, mely régmúlt idők, a geológiai évtízmilliók eseményeiről beszél az ahhoz értőknek. Itt a kőbányában csak kisebb üregek tárultak fel a bányászat során, nagyon sok üreg, jól láthatóan a falakban, akár tízmillió évvel

ezelőtt feltöltődött, megsemmisült.

A hegy más részein azonban jelentősebb üregek keletkeztek, melyek most a Naszály-tető nevezetességei. Míg tíz éve csak kb. tíz barlangról számolt be erről a területről a barlangkataszter, mára már ennek a sokszorosát tárták fel és dokumentálták a barlangkutatók. Két nagyobb barlang külön említést érdemel. Egyik a **Násznép-barlang**. Ezt a barlangot, mely a hegy déli oldalában nyílik, bejárata természet által nyitott volt, már a középkor embere is ismerte, használta.

Másik nevezetes barlang a **Naszályi-víznyelőbarlang**, mely jelenleg feltárt kb. 2000m-es hosszával és 171m-es mélységével nemcsak a Cserhát legnagyobb barlangja, de *hazánk 6. legmélyebb barlangja* is.

A barlang megközelítése

A barlang megközelítésének legegyszerűbb módja, ha Vác felől érkezünk a hegyhez. A bátrabbak és a sportosabbak a piros, vagy a sárga turistajelzésen Vácra indulva, gyalog a naszályi *Agyagbányához* mennek fel, majd innen a hegy felső részéről, most már csak a sárga jelzésen haladva érik el a nyugati hegygerinc fennsíkjának déli peremét, egy erdei útkereszteződést, vízszintes terepen. A kevésbé sportosabbak, vagy az ügyesebbek, netán jól felpakolt hátizsákú barlangkutatók a váci vasútállomás szomszédságában levő buszpályaudvarról indulnak a **Sejcére** járó busszal. Legmagasabban, az *Agyagbánya-Felső* nevű megállóban kell leszállni a buszról. A hegy felé fordulva, előttünk balra a hatalmas kőbánya meddőhányói magasodnak, jobb szélén egy kis vízmosás mélyedésével. Ezt a vízmosást megcélozva kell megkeresni több földút közül a megfelelőt, mely a bemélyedés jobb szélére visz. Innen már meredek hegyi ösvényen kell felbaktatni a fennsík peremére, a földút kereszteződéshez, útközben a sárga jelzésű turistaútra áttérve.

Csak barlangkutatóknak lehetséges a barlang gépjárművel való megközelítése is. Az érvényes barlangkutatói engedély birtokában, melyet a területileg illetékes **Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága** ad ki, a *területi erdészet* írásos engedélyével, valamint - és ez a legfontosabb - a *Duna-Dráva Cementművek Mész-kőbányájának* áthaladási engedélyével a fentebb említett erdei földút kereszteződésig juthatunk, sőt egészen a barlangig gépjárművel. Ugyanis, a hegy nyugati fennsíkját csak a DCM Mész-kőbányájának jó minőségű útjain keresztül közelíthetjük meg gépjárművel. A lezárt bánya veszélyes (pl. robbantás miatt) üzemi, ipari terület, fegyveres, kutyás őrközpont vigyázzák éjjel-nappal. A bányai igazgatóság rendkívüli engedélyével az áthaladás lehetséges.

A fennsíki, említett kereszteződés mellett max. 50m-re, a sík terepen, nagy átmérőjű, kb. 20x40m-es *Dagonya* található. Aszályos időben kiszáradhat, de méter mély medencéje ekkor is látható. A sárga jelzésű úton továbbhaladva észak felé 100m múlva újabb kereszteződéshez érünk. Az országos kék jelzést értük el, mely a hegycsúcs felől, jobbról jön és a víznyelő felé tart. A sárga jelzés a kékkel együtt a csúcs felé tart, de mi az ellenkező irányba kövessük a kék jelzést, észak felé. Újabb 100m múlva az út ballra kanyarodik és enyhe lejtéssel lefelé tart. Mielőtt újra felfelé haladnánk, figyelmesen nézzünk körbe.

A barlang bejárata és annak környéke

Meglepetéssel tapasztaljuk, hogy egy hatalmas tálszerű mélyedés alja felé járunk. Ez a mélyedés kb. 500m átmérőjű és szabálytalan alakú, délnyugati-nyugati-északnyugati széle meredeken emelkedik, míg az északkeleti lapos szinte kivezet a mélyedésből a hegyperemre. Megfigyelhetjük, hogy minden egy irányba lejt, egy pont felé. A mélypontot megkeresve egy víznyelőtöbört találunk, azonnal a turistaút közelében. A mélyedés hosszúságú tölcser alakú, nagyjából északkelet-délnyugat irányú, kb. 30m széles, 100m hosszú. Ez utóbbi adat a belekanyargó kis vízmosás mélyedését is jelenti. A tölcser közepe kb. 15m mélyen van. A víznyelőtölcser mellett közvetlenül, északkeleti

irányban egy kisebb szabályos tölcser alakú bemélyedés található, kb. 8m átmérővel és 5m-es mélységgel. A környéken, a jelentős geológiai depresszió területén több, kisebb-nagyobb, geológiailag igen fiatal berogyás, tölcserszerű mélyedés található, mely a terület aktív karsztosodását, karsztosodottságát mutatja. A víznyelő vízmosásában és a töbör fenekén jelenleg semmi nyoma vízfolyásnak, mindig vastag humusz és avartakaró borítja a felszínt.

A töbör legmeredekebb, hossz tengelyre eső, északkeleti oldalának alján, egy kicsivel a legmélyebb szint felett kerek, méteres nyílás található a sziklában. A nyílás alja agyagos, sáros, avaros kitöltés, mely igen csúszik. Ez a Naszályi-víznyelőbarlang bejárata. Mivel a bejárat meredeken egy 6m-es, függőleges aknába torkollik, csak szakavatott barlangászok tekinthetik meg megfelelő felszereléssel. *Turistáknak a bejáratba bemászni tilos és életveszélyes!* Ezen felül felesleges is, mert a barlang az akna utáni lapos kuszodában, 2m után vasajtóval lezárt.

A barlang felfedezése

Már a II. világháború előtt is felfigyeltek a naszályi karsztos formákra, azonban a víznyelőt csak 1952-ben bontották ki a váci gimnázium diákjai *Bánhidi László* és *Joó Tibor* vezetésével. Az akkor 60 m hosszan megismert omladékos víznyelőjáratot *Színlő-barlang* névre keresztelték a feltárók. Később a barlang feledésbe merült és el is tömődött a bejárati akna alja. 1974-ben a **Vörös Meteor TTE Központi Barlangkutató Csoport** (*Taródi Péter* és kutatótársai) kutatóinak sikerült átjutniuk a ma is félelmetes hírű *Ördögmalom* omladéktömbjei között, de újabb 60 m után egy másik, kisebb omlás állta útjukat, amit akkor időhiány miatt nem tudtak át bontani. A következő hétvégén a **Viktória Barlangkutató Csoport** át bontotta az omladékot és onnan már akadálytalanul jutottak le a -171m-es mélységű végpontra.

Jelentős szünet után, húsz évvel később, 1994-ben a **Naszály Barlangkutató Csoport** (*Antal József* és kutatótársai) vette kezelésbe a barlangot és a lezárást követően, megkezdték a kutatásokat és a barlang pontos térképének elkészítését. A kilencvenes évek elején frissen alakult barlangkutató csoport új erővel vetette bele magát a kutatásokba. A Naszály-tetőn és környékén kb. 100 üreget regisztráltak, katasztereztek, térképeztek, kutattak az igen aktív barlangászok.

A Naszályi-víznyelőbarlang kutatásába vendégmunkásként 1995-ben bekapcsolódó **Troglonauta Barlangkutató Egyesület** (*Ézsias György* és kutatótársai) kb. 1000m új, tágas kürtős járatokat fedezett fel. Ezeket a vertikális kürtöket 700m professzionális kötélpályával építették ki az elmúlt esztendőkből.

A barlang keletkezése, kialakulása, jellemzői

A Naszály-tető karsztröge több fejlődési fázison ment át a *triász* kortól, ezek mintegy preformálói voltak a mai barlangok őseinek. Az oligocén végén, mikor már nagyjából a mai helyét is megközelítette a hegyrög, jelentős esemény vette kezdetét. *A Naszály-rög elkezdett kiemelkedni, ez a kiemelkedés szinte még a mai napig is tart.* Míg az előtte eltelt időszakban max. 200m-re emelkedett a tengerszint fölé a karbonátos platform, az oligocén végétől napjainkig bő 600m magasra emelkedett, a cca. 10millió éves denudáció ellenére is.

A *miocén* ideje alatt, a kiemelkedés elején, a közeli börzsönyi-visegrádi-hegységbeli vulkanizmus hatására jelentősebb, újabb kalcitteléresedés történt. Ez a megfigyelések szerint már szepeogenetikus hatást is kifejtett a ma ismert barlangokban, *a telérek mentén üregek keletkeztek a későbbi idők folyamán. Még később, a telített hidrotermális oldatok telítetlenné váltak, a kiemelkedő felszínről a mélybe jutó vizek révén keveredési korrózió játszódott le a mészkő litoklázisai mentén. Ahogy a hegyrög kiemelkedett,* valamint a posztvulkáni hidrotermális effektus

csökkent, úgy **a** termális **keveredési korrózió is** egyre inkább **a normál-hidegvizes irányba tolódott el**. A kiemelkedéssel összefüggő frissebb tektonikus törések, illetve megújult vetők mentén elmozduló rögdarabok alakították ki mind a felszíni, mind a mélybeli jelenlegi makroformákat.

Lényegében, az oligocén végéig és a miocénben **hat fő karsztosodási fázist különböztethetünk meg**. Azaz az első fázisban, a felső triászban, tengerparti-szárazföldi gyengébb karsztosodás történt. Később a **jurában** a kiemelkedett szárazföldi részen jelentősebb üregek keletkeztek. Az **eocén** végi, **oligocén** eleji ismételt kiemelkedés hatására létrejött karsztosodás is létrehozta a maga üregesedését. Ötödik fázisként az **oligocénben** történt jelentősebb üregesedés a tengerparti-tengermelléki karsztként funkcionáló területen. A hatodik fázis már jelentős szerepet játszik a mai barlangok kialakulásában, hiszen **a miocén vulkanizmus hidrotermális effektusa** hozza létre a speleogenetikus legfiatalabb kalcitgenerációt, sőt a később már telítetlen oldat kemokorrózió, illetve keveredési korróziós hatása **a mai barlangok genezisének legfőbb momentuma is lehet**.

Mi történt a kialakult, feltehetően sok és nagy üreggel az évmilliók folyamán? Az üregek jelentős része minden valószínűséggel megsemmisült. Elpusztította őket a tektonikus mozgások ereje, a felszint legyaluló denudáció, a geológiai korszakok gyakran mindent betemető üledékei. **Lényegében az utolsó évmilliókban lejátszódó speleogenezis preformáló, embrionális szakaszának tekinthető ezen fosszilis, ill. feltöltődött, mélybeli üregek kialakulása, létezése.**

A miocén(pliocén)- és pleisztocénbeli telítetlen hidrotermális oldatok üregképző hatása játszotta a legfőbb szerepet a mai naszályi barlangok kialakulásában. Azonban az ennél lényegesen idősebb üregek speleogenetikus preformáló hatását eddig nem vették figyelembe, sőt valószínű, hogy **egy ma ismert üregrészek jóval idősebbek az eddig feltételezettnél.**

A ma ismert víznyelőbarlang kialakulásában szerepet játszott a geológiai facies jellemző vonása, az itt elhelyezkedő, nulla-húsz méter vastag, vízzáró **oligocén hárshegyi homokkő**. Ennek következtében a hegy nyugati vállán található tektonikus medencében, a friss és megújult vetőkbe, törésekbe, litoklázisokba koncentráltan bevezetődő víz, a jelenlegi szűk víznyelőjárat kioldását végezte el. Az így kialakult járatok harántolták a fentebb említett jelentős, idősebb üregeket. A víznyelő messze környékén, a felszínen, jelenleg érdekes karsztos kisebb töbrök, geológiailag fiatal tölcészerű beszakadások sorakoznak ott, ahol a homokkő az alatt levő üregbe beroggyant, vagy kivékonyodott a karsztos mészkőfelszínen, illetve már lekopott a felszínről.

Jelenleg idősebb kialakulású üregek a naszályi nagy mészkőbányában és az északi hegyoldalon (pl. Násznép-barlang) figyelhetők meg.

A közelmúlt felfedezései is igazolni látszanak a fentebbi kis eszmefuttatást, hiszen a Naszályi-víznyelőbarlangban **az újonnan felfedezett, jelentős részek nem a juvenális fejlődési szakaszt jellemző víznyelőjárat részei, hanem annál jóval idősebb, nagy kiterjedésű keveredési korróziós üregek**. Míg a víznyelőjárat fejletlen, juvenális jellegű, szűk, zezugos, tele omladékkal, addig a kürtős járatok tekintélyes méretű, keveredési korróziós üregek. Megfigyelhető, hogy **ezeknek az üregeknek az alsó részét a normál(hidegvizes) keveredési korrózió alakította ki, a felsőbb részeken melegebb vizek ottjártának gömbüstös nyomait regisztrálhatjuk**. Az ágasbogasan elágazó kürtőstruktúra is a keveredési korrózióra jellemző. Ezekben a helyeken víznyelésnek semmi nyoma, esetleg a felszínre felnyílt, jelenleg eltömődött járatokon át beszivárgó vizek agresszív korróziójának, vagy cseppkőépítő munkájának az eredménye látszik a falakon. **Az üregek régebben jelentősen kommunikálhattak a felszínnel**, hiszen pl. a víznyelőbarlang alján, illetve végig az egész zezugos, meredek nyelőjáratban homokkőgörgeteg található. A valamikor felszínre nyílt kürtőkön át jelentős mennyiségű omladék zúdult a barlangba (illetve autochton eredetű is van). A kürtős részeken, az omladék stabilitására jellemző, hogy gyakran cseppkőkéreg vonja be őket, sőt állócseppkövek is képződtek rajtuk.

A barlangban szép ásványok nincsenek, a freatikus keveredési korróziós, tágas részek cseppkövesedése viszont szépnek mondható. Ezekben a részeken az agyagos kitöltés dominál, míg a nyelőjáratban a csupasz omladék és a homokkő sóderos málladéka található kitöltésként. Itt-ott, a régi geológiai idők nyomaként, vastagabb-vékonyabb kalcitteléreket figyelhetünk meg a kőzet

anyagában. A kitöltésekben különösebb paleontológiai leleteket nem találtak. Archeológiai leleteket a barlang jellege miatt nem valószínű, hogy találjanak a kutatók, esetleg a véletlenül megmaradt nyelőjáratok kitöltésekben, ha valaha bemosódtak a felszínről.

Megjegyzendő, hogy a barlang alsó végpontja kb. 100m-rel magasabban van, mint a legközelebbi erózióbázis (Lósi-patak) szintje, ami a környék geológiai felépítését ismerve lehetséges, hogy nem is a karsztvízszintet jelenti. Tehát, barlangunk minimum akár 270m mély is lehet. A víznyelés pedig jelenleg olyan mellékes és elhanyagolható jellemzője a barlangnak, hogy a barlangban minimális vízcsorgás tapasztalható időnként és messze környéken semmilyen forrás nem ismert az északi hegylábánál. Régmúlt idők hidrológiai aktivitását a barlang alsó részénél jóval magasabban elhelyezkedő ősi kis forrásbarlangok mutatják az északi hegyoldalon. Feltételezhető, hogy a mélyebben levő, de még fel nem tárt részek nagy kiterjedésű, idősebb, keveredési korróziós üregeket harántolnak, mint a barlang felső részein. A mélyebb feltárásokat esetlegesen a barlangot befoglaló dachsteini mészkő, a bányánál mért kb. 250m-es vastagsága akadályozhatja meg, mert alatta kevésbé karsztosodó, rossz minőségű, igen vastag dolomit réteg húzódik. Azonban szerencsénkre itt a mészkő meredek dőléssel tart a mélybe és a barlang járatai is ezt követik.

Végül is a helyzet kísértetiesen hasonlít a budai-hegyek szenilis-hidrotermális karsztjához. Itt is csupán munka és idő kérdése, hogy milyen és mekkora barlangot fedeznek fel a kutatók.

A barlang leírása, bejárati útmutató

Főág

A barlang fentebb említett bejáratán, a csúszós, sáros 6m mély, traverzálható **Bejárati-aknán** lemászva, a barlang - régebben - egyik legnevezetesebb pontjához érünk. Itt hasonlóságot kellett 3m-t megtenni egy lapos kuszodában, melyben gyakran 30cm-es, híg, sárszerű kitöltés volt. Ennek állaga, tekintettel arra, hogy javarészt az ide behullott szerves anyagok bomlástermékéből állt, szerényen is csak "érdekesnek" volt mondható, a szaga pedig leírhatatlan. Sokakat ez riasztott vissza a naszályi barlangtúráról. (És lemenetelkor még nem is gondolta senki, hogy majd itt is kell kijönni a túra végén.) Mára ez a helyzet jelentősen javult. Az itt elhelyezett barlangajtó kiépítési munkái során a **Dagonya** megszűnt, a hely négykézláb járható. Csupán nagyobb esőzések után lehet egy kicsit "nosztalgizálni".

A kuszoda végének alján bő félméteres, függőleges síkú ablak nyílik a sziklában. Ezen mászhatunk be a **Kettes-akna** tetejébe. A 6m mély akna sima falú, sáros, csúszós, nehezen traverzálható, régen ez a hely is megakasztotta a kalandvágyó, illegális barlangtúrákat. Jelenleg kapaszkodóként van az aknába kötve. Az akna aljára leérve meredek, sáros kis folyosón haladunk lefelé 5m-t. Itt egy kis lapos részen megállva várhatjuk be társainkat. Idáig tart a barlang bejárati szakasza. Ezek a részek a felszínről bekerült anyagok, a nedves sárosság a jellemző.

Megállónkban felfelé nézve egy négyzetméteres, vízszintes állmennyezetet láthatunk a valós fötte alatt több méterrel. Az egykori kitöltés felszíne cementálódott össze kb. 2-3cm vastag kéreggé és csodás módon épségben maradt ez a kis darab. Nevezetessége, hogy télen akár száz denevér is függeszkedve alussza téli álmát az aljába kapaszkodva.

Továbbhaladva meredeken lefelé tartó utunkon, omladékköveken lelépdelve egy kövekkel határolt kis, szűk aknácskához érünk 10m után. Jobbra egy omladékos aljú 5m átmérőjű, oldott kürtő vezet fel 5m magasra. A felszínhez közel vagyunk még, gyakran víz csorog be a fal résein. A kis lemászáson lebújva 4m-t, egyenes aljú, elkanyarodó, keskeny, de magas folyosóba érünk. Itt a folyosó falai vízszintesen keskenyebb és szélesebb részekre tagoltak, azaz színlőket alkotnak. Innen a folyosó neve is: **Színlős-folyosó**. Ez a barlangrész az eddigiektől, sőt az ezután

következőktől is elütő morfológiájú. Legömbölyített, sima formák láthatók, melyek a mélységi, karsztvízszintalatti (freatikus) oldódásra jellemzők, tehát ez a rész a barlang egy igen ősi eredetű része.

Továbbhaladva a barlang egyik legrémisztöbb és végül legveszélyesebbnek mondható része következik. A Színlős-folyosó végén lemászva egy kb. 70° lejtésű, igen meredek, 20m mély, hatalmas omladékkal javarészt kitöltött, akna tetején állunk. Ez az **Ördögmalom-folyosó**. Itt, tágas helyen állva, felfelé tekintve megszemlélhetjük az összedőlni készülő barlang repedezett falait, kidőlni készülő köveit. Ha vízszintesen átmegyünk az akna tetején - amin nem lehet leesni, mert az omladékkövek jól takarják -, akkor a kövek között bebújva egy másik, párhuzamos, meredek folyosóba jutunk. Ez az **Ördögmalom-folyosó-kerülő**. Itt látszólag sokkal könnyebb a lefelé közlekedés, de ez csalóka dolog, mert a folyosó alsó végén 10m-t zuhanunk kötél híján az Ördögmalom-folyosóba. Lényegében ez az egész rész egy tektonikusan nagyon összetört akna, melyet saját omladéka úgy kitöltött, hogy kötél nélkül, viszonylag könnyű traverzálassal lejuthatunk az aljzatot kitöltő jókora kövekből álló omladékra.

Erről az 5-10m széles, tágas, teremszerű helyről több, a barlang ősbibbi fejlődési szakaszába tartozó részbe nézhetünk be. A közelben nyíló kis **Kőgyertyás-terem** az egyik legjellemzőbb, nem víznyelőjellegű hely itt. Aknánk aljának szemben levő falán nyílik a **Z-folyosó** szűk, hasadékszerű nyílása. A vékonyabbak lemászva a szűk folyosóba egy biztató végponti kutatóbontást találnak. Az itteni felfedezésre az ad reményt, hogy a barlang térképét megtekintve, ez az ősi víznyelőfolyosó az ismert részekről kifelé tart, remélhetőleg tekintélyes nagyságú barlangrészek felé.

A kis kitérők után túránk idegörlő része következik. A kövek közötti egyetlen szűk nyíláson lecsúszva, 10m mélyre kell az omladék közötti szűk helyeken lemásznunk. Ez a szakasz az **Ördögmalom**. Ahogy a régi rómaiak mondták: "Nomen est omen", nevében a végzete. Sokan innen fordulnak vissza. *A lejárat szűkület egyben szűrő is, mely a nagyobb súlyú barlangászokat nem engedi tovább!* Ténylegesen ez a barlang legkritikusabb szakasza. A kövek elvileg bármikor megindulhatnak (Ördögmalom) és ez tragédiához vezethet. A megoldáson, a hely kikerülésének lehetőségén, a barlangkutatók jelenleg is dolgoznak. Mindaddig baleset, vagy vesztes kőelmozdulás ezen a helyen nem történt. (De mint tudjuk, az ördög nem alszik!)

Alul az omladékból kijutva, egy kissé tágasabb helyre érkezünk, kb. 50m mélyen vagyunk. Itt már feltűnnek az első cseppkövek, melyekből lefelé haladva egyre több lesz, bár a barlang víznyelő-főjáratára nem ez az igazán jellemző. Innétől lefelé több olyan termen haladunk át, melyet a tektonizmus, pontosabban a tektonikus vetők hoztak létre. A meredek, 70° dőlésű vetők szétnyílván, hasadékszerű, lefelé táguló termeket hoztak létre, melyeknek alját kötőrmelék alkotja, tetejük a tektonikus törésben záródik. Első ilyen termünk a **Térképész-ág-terme**. A nagyobb, kb. 20m-es terem egy felette levő kisebb fülkéből lefelé induló, 5m mély sziklafalon letraverzálva közelíthetjük meg. A lefolyó víztől csipkésre korrodált fal tetejére kapaszkodó kötél van kötve. A terem bal oldala, a vető hasadéka, középmagasságban egy helyen nyitott. Innen indul a **Térképész-ág**, melyet a barlang térképezése közben fedeztek fel 1996-ban.

A Térképész-ág

A fent említett nyíláshoz könnyedén felmásztva egy szűkebb hasadékrendszerbe jutunk. Ez a **Térképész-kuszoda**. Lényegében a mögöttünk levő terem kialakító vető folytatódik itt, csak keskenyebben és fent és lent több szintben járhatóan, némi omladékkal megtűzdelve, itt-ott szép cseppkövekkel díszítve. A hasadék középmagasságában haladva 10m után felállhatunk, olyan kényelmes és tágas a hely. Innen azonban már nem csoda, hogy a régieknek nem akaródzott továbbmenni. Egy hegyes kővön átmászva és hason kúszva, szűk z-kanyarral folytatódik az út. A felfedezés időszakában itt csak a vékonyabbak tudták a következő 20m-es hasadékkuszodát

leküzdeni. Ugyanis a kuszodának nem volt alja és be lehetett csúszni a szűk alsó részbe, valamint kiálló kövek, cseppkövek nyúltak meg az elszánt barlangászt útközben. Jelenleg a kuszodát kitágították, alját sok helyütt kövekkel elzárták, így már viszonylag kényelmesen járható. A szűk hasadékrendszer még tovább is járható előre, egy rövidebb darabig. Ehelyett azonban, a szűk rész után egy kereszttoresbe kell bepréselni magunkat, bal oldalt, szinte teljesen visszafordulva. Ezen a majdnem párhuzamos törésen 3m-t felmászva a barlang igen szép helyére érkezünk. A barlang, keletkezéséről szóló részében említett freatikus és sokkal ősbib keletkezésű, tágas részébe értünk.

Egyre feljebb mászva az agyagos, cseppköves lejtőkön elérjük a **Holt-kürtő-termét**, ahol fémpálcákkal és zsinórral van kijelölve a közlekedési útvonal, a képződmények védelmére. Nagyjából vízszintes, 5m átmérőjű helyre érkezünk, a **Holt-kürtő** kapujához. Gyakorlatilag a terem a kürtő oldalába nyílik, azaz a kürtő egyik oldalának fala itt hiányzik. A továbbhaladás innen már csak kötéltechnikai felszereléssel és tudással lehetséges, amint a két bevezető kötélzárból is láthatjuk.

A 6m átmérőjű aknába felvezető kötélén felmászva, kb. 15m magasan egy a falban levő nyílás alatt induló különálló kötélpályára átszerelve, bemászhatunk a **Kis-Pitvar** üregébe. A 15m magas, ferde, gömbüstös, tágasabb kürtő tipikusan freatikus keveredési korrózióval alakult ki. Visszaereszkedve és visszaszerelve a Holt-Kürtő kötélpályájára, tovább haladunk felfelé.

Kb. 10m-rel magasabban a kürtő elszűkül és ferdén fellépcsőzve egy tágasabb felső kürtőbe, a **Léghajós-kürtőbe** érkezünk. A kürtő aljának sarkában tudunk megállni homokkötőrmeléken, melynek mozgatására *a köhullás veszélye miatt vigyázni kell!* Felfelé a tágasabb kürtő kettéágazó végpontjára mászhatunk fel 15m magasra kötélén, vagy oldalra ferdén egy egykori felszínre nyíló kürtőkezdeménybe. Ez utóbbi jelenleg felszíni homokkötőrmelékkel eltömődött, *omlásveszélyes hely a Beáratí-kürtő (ismétlem; Beáratí)* nevet kapta. A Léghajós-kürtő teteje kb. 50m magasan van a Holt-kürtő beszállásától kezdve, ennek a kürtőrendszernek ez a legmagasabb pontja, lényegében majdnem a felszínre nyílik a bejáratí víznyelő közelében.

Vízszintes kötélhidba kapaszkodva, a Holt kürtő szája felett, továbbhaladunk az **Álfenek-folyosóba**. Itt, az alattunk levő hasadék beboltozódott, a falakról tektonikus feszültség miatt leomlott kőomladdal, innen a hely neve is. A 10m hosszú, magas folyosót fölül egy csőszerű kis járat köti össze a Léghajós-kürtővel, ez a **BM-átjáró**. Az Álfenek-folyosó végén, kötélén leereszkedve a **Nagy-Pitvarba** érkezünk. Ez szerves folytatása a Holt-kürtőnek, annak oldalából nyílik, a Holt-kürtő-termével átellenben. *Vigyázat, a ferde akna aljzata omladékkal borított!* A Nagy-Pitvarban felfelé haladva véget ér a kötélpálya. Itt az alacsony mennyezetben 2m átmérőjű nyílás látható, melyet omladék tölt ki, ez a **Bedugult-kürtő**. *Megpiszkálni életveszélyes!* A Nagy-Pitvar lejtőjét borító rengeteg omladék innen zúdult le valamikor, a közeli felszín felől. Vízszintesen továbbhaladva egy tágasabb kürtő aljára érünk, ez a **Szív-kürtő**, mely nevét a falán látható, kipreparálódott *megalodus* kagylóhéjak metszetéről kapta. A kb. 15m magas kürtő cseppköves, ferde teteje oldalt omladékos hasadéokban végződik. Ide már csak a legvékonyabbak tudnak bebújni, ez a **Kinder-hasadék**.

Visszafordulva és a Nagy-Pitvar omladéklejtőjén óvatosan leereszkedve a Holt-kürtőhöz érünk. Külön kötélpályán, bő 20m magasból leereszkedve, 10m mélyen egy kisebb ablakon bebújva, majd további kötél mentén 5m-t gyalogolva a **Timi-akna** szájához érünk. A kényelmetlen lebújás után meglepően tágas 17m mély, cseppköves aknába ereszkedünk le. A freatikusan kioldódott, magányos kürtő alján a kavicsos, agyagos kitöltésbe utólag mosódott nyelőjáraton még 7m-t mászhatunk szabadon lefelé.

Visszamaszva a Nagy-Pitvar aljához, a másik kötélpályán leereszkedünk a Holt-kürtő homokkőomladdal kitöltött aljára. Az akna alján átgyalogolva, a bevezetőszárhoz kötött 12m-es kötélén kimászunk az aknarendszerekből.

A Holt-kürtő-terméből, visszafelé haladva a kijelölt úton, oldalfolyosó nyílik, melynek alacsony mennyezetéből kötél lóg le. Itt mászhatunk fel az omladék álmennyezetén átbújva a **Succubus-kürtőbe**. *Bár a hely traverzálható, a kötélpályát érdemes használni, mert visszazuhanhatunk a magasból, az alant levő Holt-kürtő-termébe!* A tagolt pálya tágas helyen,

ferdén vezet fel kb. 15m magasra. Itt, a függőleges kötélén 25m-t mászva a tágas, 5m átmérőjű aknába, a pálya vége után szabadon felmászva egy omladékos falon 5m-t, a cseppköves **Succubusok-öröme-fülkébe** érünk. Ez a lapos, 3m átmérőjű fülke háromfelé ágazik el. A továbbvezető szűk kuszodák jellege és a kürtőben elért magasság, a felszín közelét jelzi, a vázlattérkép szerint a bejárati töbör alatt.

A félig freatikus, félig normál karsztos, vadózus oldási formákat tartalmazó tágas kürtők szövevénye nem várt élményt nyújt az itt járóknak. *Vigyázat! A kb. 350m kötéllel fixre kiépített kürtőkben, kis csoportokban, egymást bevárva, az egymás alá ereszkedést megszervezve lehet csak túrázni, a kőhullás veszélye miatt!*

Tovább a Főágban

A Térképész-ág-termébe visszaérve tovább haladunk lefelé. A terem alján, szűkületen lebújva, egy 4m-es akna tetejének bal szélén csúszunk lefelé. A leborulás megakadályozására kapaszkodókötél van bekötve. A könnyű lemászás után, a következő terem, a **Sváb-terem** szintén tektonikus vető által jött létre.

A Sváb-terem alján levő lyukon lebújva, néhány méter után, egy jókora kötömb miatt szűk bejárattal **Zsuzsi-termet** érjük el, ami nevével ellentétben csak méter magas, 2m széles, sóderos fülke, mely valamikor vizes sóderszifon volt.

Némi négykézlábazás után egy egyenes, méter széles, egykori kalcittelér helyén kialakult, 10m magas hasadékfolyosóban vagyunk, melynek kb. 4m-es magasságában kell átraverzálnunk a túlsó végére. Ez a 10m hosszú **Niagara-folyosó**, melynek túlsó végén található kis térség az **Állatkert**.

Innen egy függőleges, szűk hasadékon keresztül előrebújva a **Denevérfüle-terembe** (volt Kis-Medve-terem) jutunk be, mely az előző nagyobb termékkel azonos genezisű. Nevét a terem közepén fejmagasságba lelógó, fehér, 30cm-es, denevérfül alakú cseppközszlőről kapta. A terem alján lemászva egyre szűkebb omladéklabirintusban kereshetjük a továbbjárást.

Vízszintesen továbbhaladva, egy tüdőlapító szűkületen ferdén felpréselődve, majd továbbmászva az omladéokban, összesen kb. 20m út után, kb. 100m mélyen a bejáratról, a legnagyobb, tektonikus vető által alkotott terembe érkezünk, a kb. 20m hosszú, 10m magas és 5m széles **Viktória-terembe**.

A terem alján tovább haladva lefelé, kb. 25m omladékos, tágasabb út után beérkezünk a **Nagy-Medve-terembe**. Innentől a végpontig tágas, freatikus keveredési korrózióval kioldódott barlangjárat vezet, a víznyelőjáratnak ez a része a legtágasabb.

Jobbra felmászva egy hatalmas kidőlt kötömbön, egy felső tágasabb, omladékos részbe jutunk, melynek felső részén szép cseppkövesedés látható. Ez a kissé meredek, összetett, magas hely a **Padlás**.

A Nagy-Medve-teremből lefelé haladva észrevehetjük, hogy a víznyelő vize, az utolsó geológiai időkben, utólagosan patakmedret oldott a szálkőbe. Ez a meanderező, gyakran 3-5m mély, nyitott tetejű, keskeny folyosó, mintegy alsó járat, javarészt járható szélességű, méretű.

Az egyre tágasabb meredek teremzerű fő járaton lefelé haladva, csúszós agyaglejtőkön lemászva, végül elérjük a legtágasabb helyet, a **Nem-várt-álmok-termét**. (Az ide történő lemászásokkal vigyázni kell, mert vannak olyan helyek, ahol nem lehet lemászni, csak 5m-t lezuhamni!) Itt lényegében egy felfelé vezető hatalmas, kb. 10m átmérőjű, ferde kürtő aljának letaposott törmelékdombján állunk. A terem sarkában függőleges szűkületen lecsúszva és omladékkövek között tovább lemászva 8m-t, a végponti agyagos-sóderos **Szifon**, gyakran vízzel teli gödréhez érkezünk, -171m mélységben. Ez a víznyelőjárat alsó végpontja.

Kürtős-ág

A Nem-várt-álmok-terméből felfelé induló hatalmas kürtőbe fixre kiépített kötélpályán mászhatunk fel. Ez a tágas, 70° dőlésű, réteglap mentén keveredési korrózióval kioldódott, kb. 35m magas kürtő az **Ó-kürtő**. Két helyen függőleges szakaszon is haladva meglepve tapasztalhatjuk, hogy a kürtő egyre inkább kitágul, néhol 15m átmérőjűre. Felső részein, a ferde agyagos felületbe ágyazódó hatalmas omladékkövek rémitő látványa mellett, szép cseppköveket, köztük néhány, méteres állócseppkövet is láthatunk.

Kb. 35m magasan a pálya egy nyitott oldalú, egyenes aljú, kisebb terembe vezet be, ez a **Plató**. A pályát elhagyva, a terem széléről nagy sziklatömbök között tekinthetünk le az Ó-kürtő tágas mélységébe.

Ha nem szállunk ki a Platóra, tovább felfelé haladva, aláhajló fal mentén, a rövidebb, 5m széles, csupa omladék aljú, szintén ferde **Húsvét-kürtőbe** mászunk fel. A kürtő fent hatalmas omladékkal zárul, melynek tetején mintegy zsilip, többméteres, függőleges kőlap van beszorulva.

A pálya a záró omladék mellett felmegy ennek a kőlapnak a tetejére. Itt, a 1,5m magas helyen megpihenhetünk és visszatekinthetünk a mélybe. Ez a hely az **Erkély**.

Innen hirtelen kiszélesedő, meredek, csupa omladék aljú terembe, az **Újabb-álmok-termébe** gyalogolunk fel a vezető kötélen mentén. *A vezetés az omladéklejtő miatt szükséges!*

A (tényleg) **Magányos Cédrus** nevű méteres sztalagnáttól jobbra, az agyagos aljú **Kis-terembe** mehetünk le a pályát elhagyva, egyértelműen látható rövid úton.

Ha a vezetőkötélet követjük, elágazáshoz érünk az Újabb-álmok-terme felső szélén. Itt már 60m relatív magasságban vagyunk. Vissza letekintve a rengeteg kőgörgeteg aljú termet látjuk, amint a mélybe lejt, az Erkély nyílása felé. A felfelé vezető kötélen egy 5m tágas, ferde kürtőbe, az **Elm-utcába** vezet. A kürtő érdekessége, hogy derékszögben kanyarodik.

A kanyarban egy teljesen függőleges kötélpálya vezet fel a mennyezetben látható nyíláshoz. Ez a nyílás a **Kanyar-kürtő** bejárata. Rövid út után ez a kis kürtő a **Hajtúkanyarral** ér véget.

Lent az Elm-utcában továbbhaladva, a kürtő majdnem vízszintes vége m³-es kövekből álló, fent „lebegő” omladékkal záródik. Az omladék tetejére függőleges kötélpálya visz fel rövid úton, az apró kötőrmelék aljú, felfelé emelkedő, ellaposodó járatra pedig vízszintes pálya. *Ide tilos felmenni omlásveszély miatt!* Ez a rövid pályaszakasz az esetleges későbbi feltáró kutatóknak készült. Itt kb. 80m relatív magasságban vagyunk.

Visszatérve az Újabb-álmok-termébe, a vezető kötélet követve, a terem sarkában egy, a termet is átszelő, magas, 2m széles, 5m hosszú, felfelé tartó hasadékhoz érünk. Ez a hasadék az **Extarlight-kürtő**. Feljebb mászva a kötélén, a függőleges szakasz alján vigyázni kell, ha a pályáról leszerelünk, mert *egy nyíláson át lezuhanhatunk az alattunk levő terembe!* A hasadék oldalaiából nagy és apró kövekből álló, irdatlan tömegű vetőbreccsa áll ki. *Óvakodjunk ezekre a kövekre lépni mászás közben!* A hasadékkürtőből hiányzó hatalmas mennyiségű breccsa az, ami a lentebbi omladékokat alkotta, amikor az egykori természeti kataklizma következtében lezúdult a mélybe, jelentősen megváltoztatva az akkori barlang arculatát. 20m magasan az alattunk levő teremtől, vízszintes kötélhidra érünk. Itt a kürtő minden irányba kitágul. Szélessége 3m, jobbra kimászva kb. 15m-t gyalogolhatunk el, majd fel 15m-t és letekinthetünk a mély, látványos hasadékkürtőbe. Ballra kb. 10m-t mehetünk kötélen mentén, majd a pálya függőlegesen felmegy. Az Extarlight-kürtőnek ez a következő 20m magas része egyre keskenyebb, nehezebben mászható, kissé omlanak a falak. Végül most már összesen kb. 110m relatív magasságban cseppkövekhez van kikötve a kötélpálya vége.

Innen vízszintesen egy irányba tudunk nehezen továbbmenni 5m-t a keskeny helyen és bejutunk az inkább nagyobb fülkeszerű, cseppköves **Zongora-terembe**. Az egyik falat alkotó omladékon 5m magasra mászva, összebetonozott kövek közt kell átbújni, ez a **Halál-torka**.

Odaát a **Túlvilág** cca. 150m-es kötélen nélküli járata van, mely itt *az elején omlásveszélyes!* Ez a felszínközeli járatrész erősen tektonizált, összetört, a fentről beszivárgó vizek

miatt szép cseppköves, csakugyan egy más világ, mint az előző barlangrészek.

A Halál-torkán átbújva, rögtön mellettünk egy szabadon kimászható kis kürtőt találunk, ez a **Halál-kürtő**. *Itt mászni tilos és életveszélyes az omlásveszély miatt!*

Tovább mászva felfelé a sziklákon, cseppköveken a Túlvilág 2m széles, tágas járatában, az kétfelé ágazik. Jobbra menve felmagasodó, kürtőszerű kis terem zezugaiban bujkálhatunk. Előre haladva pedig végül összeszűkülő járatvéghez érünk. Innen már nehezebb a továbbhaladás. Egy véséssel tágított szűkületen lebújva, vízszintesen kell továbbkúszni, majd 10m után a következő szűkületen átbújva, már csak a legvékonyabbak érik el a teljesen összezáródó végpontot. A Túlvilág könnyen traverzálható, felmenő kürtői felnyúlnak a 140m relatív magasságba, a Kürtős-ág aljától számítva. Egyes réseken erdei földszagú levegő jön be, valamint nyáron a Túlvilág tágas vége felszíni, apró legyek felhőjének tanyájaként szolgál. Ez bizony a felszín rendkívüli közelségét jelenti.

A túra a Kürtős-ágban gyakorlott barlangászoknak nem jelent gondot. *Vigyázat! Érdemes az esetleges kőhullás miatt kis létszámú csoporttal, gyakran bevárva egymást túrázni!* Mind az omlások szikláit, mind a járatok makroformáit és a relatíve szép cseppkövesség látványa, a 350m kötélpálya, jelentős élményt nyújt az ide járó barlangászoknak.

Túránk tervezésekor vegyük figyelembe, hogy a lefelé-felfelé megtett utat visszafelé is újból be kell járni a kijutáshoz! A barlang nem árvízveszélyes, viszont kőhullásra, esetleg omlásra számítani kell!

A barlang fokozottan védett természetvédelmi objektum. A lezárt barlang látogatásához a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságának írásos engedélye, valamint a barlangot kezelő és kutató csoport és egyesület vezetőinek (Antal József és Ézsiás György) engedélye és vezetése(ill. vezetők biztosítása) szükséges. A barlangban való közlekedés illegális behatolók, tájékozatlan laikusok számára életveszélyes!

További kutatások

A barlang kutatása a geológiai részben taglaltak miatt rendkívül szükséges. A felvázolt elmélet szerint jelentős járatrendszer húzódik a mélyben. Az elmúlt évek kutatási eredményei is ezt bizonyítják.

A kürtőmászások a Viktória-terem mennyezetében és a Padláson folytatódnak.

A régi nyelőjáratban jelenleg is bontják a Z-folyosó végét, valamint a mélybe jutás reményében a végponti Szifont. További bontásokra az újonnan felfedezett kötéltechnikás részeken is számos hely akad. A kutatásokat jelentősen segítené egy kiterjedt, hosszú ideig tartó klimatológiai mérésorozat a barlang légterében, valamint a Szifonnál következetes, hosszúidejű vízhozam és vízszintmérések. Sajnos jelenleg ezeket a méréseket senki sem végzi el.

A felszínen is volt kutatás. Néhány éve a barlang mélyebb részeit próbálta megközelíteni, új üregek harántolásának reményében, a felszínről, a Naszály Barlangkutató Csoport, kibontva a *Rettenetes-fekete-szerzetes-barlangot*. A bő 30m mély, omladékos akna nem hozta meg a várt eredményt, ezért visszatemettették. Jelenleg a víznyelőtől távolabbi részen, a Dagonya közelében bontottak ki 20m mélyre egy kis töbröt, a *Stressz-rekeszt*. Ez a bontás a ma ismert barlangtól távolabbi, freatikus eredetű üregek feltárását célozta meg.

A barlangban ezenkívül több-kevesebb rendszerességgel denevérszámlálást végeznek, mert ez az ország egyik nagy denevértelölőhelye.

A térképezést a *Pizolit Barlangkutató Egyesület* és a jelenleg is kutató, két fentebb is említett egyesület barlangkutatói végezték és végzik, *Szabó Zoltán* vezetésével.

Irodalom

Gánti Tibor (1957): A naszályi karszt - Hidrológiai Közlöny 1957; 37. évf. 4sz.

Taródi Péter (1974): Jelentés a Vörös Meteor TTE Központi Csoportja 1974. évi munkájáról.

Antal József (1995): A Naszályi-víznyelőbarlang.

Ézsiás György (1995-98): A Naszályi-víznyelőbarlang feltáró kutatása. A Troglonauta Barlangkutató Egyesület jelentései.

Balog A., Haas J. (1990): A váci Nagyszál dachstein mészkövének szedimentológiai jellege és diagenézise. Földtani közlöny 120. kötet, 1-2. füzet.

Összefoglalás, eredmények

Az elmúlt 4 év alatt 17 kutatótábort szerveztünk ide és ezek összesen 53 napig tartottak. A fentebb leírtak és az előző évi jelentések tükrében a barlangkutatás sikeresnek mondható, valamint még jelentős nagyságú barlangrészek felfedezése várható a közeljövőben. Sajnos a tudományos jellegű kutatások(pl. klímamérések, részletes geológiai leírás, minearológiai vizsgálatok, stb.) nem készülnek a barlangban.

Csoportélet

Egyesületünkben régi, a Szervezeti és Működési Szabályzatban is rögzített szokás, **Az Év Barlangásza** cím kiosztása minden évben. A címet az kaphatja, aki egész évben az Egyesület tagja, a programok minimum felén részt vesz, befizette éves tagdíját, barlangász és túraerkölcsileg feddhetetlen, valamint a tagság megszavazta. Egy évben csak egy cím osztható ki.

Ez évben **Brada Róbert** kapta a megtisztelő címet munkája elismeréseként.

Az Év barlangászaik voltak idáig:

1990. Budai Kornél

1991. Budai Kornél

1992. Enyig Diana

1993. -

1994. Csomor Miklós

1995. Csomor Miklós

1996. -

1997. Tóth Zoltán

1998. -

1999. Brada Róbert

Budapest, 1999.12.31